

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Ex. literis 3. juncto cap. Fraternitatis 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

notavimus: quamvis hoc discriminis sit inter puerum & reliquos impotentes, ut, si ille matrimonium contrahat, hoc matrimonium resolvatur in sponsalia de futuro, dummodò septennium habeat, *l. unico § fin. De sponsal. impub. in 6, & c. fin sup. eod. de quo latius egimus ad c. 3, sup. De sponsalib.* Cæteri verò impotentes, si ab eis matrimonium contractum sit, ne quidem valet in vim sponsalium, *l. Oratio 16, D. De sponsal. eod. quòd horum impedimentum perpetuum sit, & consequenter sponsalia inter hos contracta numquam effectum sortiri possint. Quod non est in puero, quo facto pubere cessat impedimentum matrimonii contrahendi, facit text. in l. Si quis officium 38, D. De ritu nupt.*

2 Sed quid juris in senibus? Hos verum matrimonium contrahere probat textus in *l. pen. C. De nupt. & Glof. hic & can. Nuptiarum xxvii. q. 1.* ubi inquit, neminem adeò senem esse, quin aliquando calere possit naturà vel artificio. Et probant exempla Manassæ Numidæ Regis, & Catonis Censorii, & Uladislai Regis Polonæ. Ille post octoginta sex annos, alter anno octuagesimo octavo ætatis filium genuit; tertio verò nonagenario duo filii nati sunt, Uladislai & Casimirus, prout refert eos Andr. Tiraq. in *6. lege connub. num. 19.* Et quamvis Tiraq. hoc vice miraculi habeat, cum rarò evenire soleat, tamen non puto miraculo adferendum esse, cum per naturam fieri possit.

3 Cæterum quod ad spadones & castratos attinet, appellamus eos spadones, quibus abest pars genitalis à natura, *l. 2, §. illud, & l. Arrogato 40, §. fin. D. De adoptionib.* Castratos, qui tale vitium habent ex accidenti, *l. Sed est quasi 6, D. De liberis & posth. instir.* (licet Justinianus in *§. sed & illud*

Instir. De adopt. aliter videatur discernere spadonem à castrato.) In spadone jus civile quidem admittit matrimonium, non verò in castrato, *l. Si serva 40, §. si spadoni D. De jure dot.* sed jure Canonico uterque perperam contrahit matrimonium, ex ratione textus nostri, quòd scilicet impotentes sint: nisi forrè possint erigere, quo casu valere matrimonium ab iis contractum docet Navarr. *conf. 2, num. 11, hoc tit. nostro;* ex hac ratione, quòd matrimonium hac specie saltem sit in remedium fornicationis. Idem tradit Glossa *ad can. Hi qui matrimonium xxxii. q. 7.* Verùm Panorm. hic ex communi sententiâ probat contrarium, inquit: ex quo non potest generare spado, potest uxor dicere, Ego volo esse mater, volo filios producere, & ideo maritum accepi, *c. 1, in fine h. r.* Quæ certè sententiâ Panormitani æquitatem habet. At verò in iis periculosa est, qui tantum fornicationis vitandæ causâ contrahunt matrimonium, licet procreationem prolis non evitent. Idcirco hæc res Pontificiâ decisione opus habet. Refert quidem Henricus Henriquez, *tomo 1, Summa Theol. moralis lib. 12. de impedimentis matrim. c. 8.* Sixtum Papam V. constitutione sua generaliter declarasse, quòd spado sive eunuchus utroque testiculo orbatus, est & semper fuerit omninò inhabilis matrimonio, etiam sciente & consentiente muliere. Sed mihi hæc videre non licuit hæc constitutionem, ut ita possim jus auditoribus proponere. Illud certissimum est, spadonem, cui omnia omnia genitalia adempta sunt, non posse inire matrimonium, sicut rectè consultit Nav. *consil. 3, hoc nostro tit. & ducetur ad cap. fin. inf. eod.*

In Cap. Ex literis 3, juncto cap. Fraternalitatis 6.

SUMMARI A.

1. Matrimonium dirimi potest ob vitium obstructionis naturalis in muliere.
2. Suadendus tali mulieri ingressus Religionis.
3. Eâ postea ab alio cognitâ redintegrandum prius matrimonium.

1 **H**Oc Cap. agitur de muliere adeò obstructâ, ut virum admittere non possit, an ob hoc matrimonium cum ea contractum sit dirimendum? Et respondetur, si vitium illud

mulier à natura contraxit, nec ope Medicorum tolli potest; viro permittendum esse, ut illam uxorem ducat. Igitur hoc impedimentum est, non solum matrimonium contrahendum impediens, sed & contractum dirimens. Per opem Medicorum intellige per incisionem, vel per alium modum, qui absque gravi læsione corporis sit, *c. Fraternalitatis inf. eod.* Nam cum mulier per contractum matrimonii obligata sit viro ad consummandum matrimonium, idcirco rectè petitur removeri hoc vitium corporis, ut ita ad consummationem matrimonii deveniatur. Prudenter quoque

quoque fecerit iudex, si & in hac re providas & honestas matronas adhibeat ad explorandum, utrum mulier integra an corrupta sit, d. c. *Fraternitatis, circa pr.* Quod si adhuc illa sit, nec ope Medicorum succuri possit, tunc rectè iudex per divortii sententiam utrumque à se invicem separat, d. c. *Fraternitatis.*

2. Ad submovendam autem omnem difficultatem consultò fecerit Iudex, vel alius quisquam, si mulieri hac de causa separata à viro, vel nondum separata suadeat ingressum Religionis monasticæ; cum matrimonii vinculum, si quod fortè subest, eo ipso dissolvatur, c. 2. & c. *Ex publico* 7,

sup. De convers. conjugator. Et sic nullum periculum imminet viro, cum alia muliere rursus matrimonii iuncti, d. c. *Fraternitatis.*

Quod si verò mulier, separatione facta, vel nullà emissà professione Religionis, ab alio cognoscatur, ut ita idonea reddita sit viro, hoc calu matrimonium prius redintegrandum est, cum jam constet vitium corporis non fuisse perpetuum & immedicabile, sed naturaliter removeri potuisse, *sup. alleg. c. Fraternitatis.* Cætera quæ huc spectant, videri possunt tractata ab Henrico Henricquez *como 1, Theolog. moralis c. 7, n. 5, & quæ latius tradunt Dd. ad cap. Laudabilem h. t.*

In Cap. Consultationi 4.

SUMMARI A.

1. Contrahens scienter cum impotenti an ab ea separandus.
2. Coniuges simul degentes continentiam voverunt.

Quæ hæcenus dicta sunt de frigidis, spadonibus, castratis, & mulieribus obstructis, ea utique exaudienda sunt, si ignoranter cum iis contractum sit matrimonium. † At si scienter, quid juris sit, hoc cap. deciditur, quod scilicet fratris & sororis loco habendi sint, *text. hic & in c. Laudabilem, vers. quod si ante inf. eod.* quod scilicet attinet ad domestica officia utrimque præstanda; non autem quoad complexus, oseula inhonesta, & cætera, ut rectè defendit Mart. Na

var. conf. 2, num. 10, & conf. 3, h. tit. Ex quibus inferitur, eum, qui sciens & prudens cum impotente antea contraxit, & postea cum idoneo vel idonea, hoc posterius matrimonium rarum habendum esse, non obstante priore matrimonio, quod ipso jure nullum fuit, cum in eo deficiat institutio matrimonii, & aperte probat *text. hic*, dum inquit: *ut quas tamquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores.* Simile dicitur *in d. vers. quod siambo. †* Facit pro decisione textus nostri *can. Quod Deo patri xxxiii. qu. 5,* quo coniuges simul comorantes continentiam voverunt, quia & tunc fratris & sororis loco sibi invicem esse incipiunt: & quod D. Paulus de uxoribus Apostolorum inquit, Numquid non habemus potestatem & mulierem sororem circumducendi? *ad Cor. 9.* Cujus mentio *in can. Omnino dist. 31.*

IN Cap. ultimum.

SUMMARI A.

1. Facti species.
2. Cap. hoc an de maleficiis accipiendum?
3. Maleficium an & quando dissolvat matrimonium.
4. An necessaria inspectio mulieris?
5. Triennium cohabitationis quando currere incipias?
6. Tempus hoc continuum an nullà absentia interrumpi possit?
7. Maleficius post separationem, si aliam cognoverit, non restaurari prius matrimonium.

Variè hunc textum exaudiunt Interpretes nostri. Quidam enim intelligunt de frigidis, quidam de maleficiis: tertii de quolibet impotente ad complendam copulam. Sed facti speciem proponamus, ex qua verior & certior ejus sententia eruat. † Erat mulier, quæ conquerebatur apud summum Pontificem de impotentia viri sui. Quæ causa cum demandata fuisset certis iudicibus, proposuit coram eis mulier, quod cum ante octo annos matrimonium cum viro suo contraxisset, eidem quæ diu cohabitasset,